

ליל מוצש"ק כח ההתחלה

פתח דבר:

כתב בספר סדר היום בסדר מוצאי שבת (ד"ה ויש נוהגין) וז"ל: "ויקרא מעט תורה נביאים וכתובים, כי בהתחלת השבוע יפה לו להתחיל בשלושה אלה - תורה, נביאים, וכתובים, ומובטח לו שיצליח בלימודו כל השבוע, גם במעשה ידיו".

מבואר מדבריו: מוצאי שבת קודש הוא זמן מסוגל עד למאוד להצליח בתורה ובשאר ענייניו בכל ששת ימי המעשה.

ובאמת המציאות מורה כי אנשים רבים אינם מבינים זאת ונוהגים הם לבזבז רגעים נעלים אלו על הא ועל דא. ועל כן התעוררתי במאמר הבא להעלות את המודעות לחשיבות של עת קודש זו שהיא ההתחלה של כל השבוע.

והרי ידוע - בכל ראשית והתחלה של זמן חדש, הן אם מדובר בראשית השנה או בראש חודש, וכן בהתחלת הזמן - כך גם במוצאי השבת שהוא פתחו של השבוע הבא עלינו לטובה - טמון כח נפלא, ומי שיכיר בו וינצל אותו - בודאי יצליח בכל ענייניו בכלל ובתורה בפרט!

ההתחלה - כמו ידית של מזוודה

בעלי המוסר המשילו ענין זה של "התחלה" לידית של מזוודה - ככל שהידית חזקה יותר כך אפשר לשאת בעזרתה מטען יותר גדול...

פורים דיליה

כך גם דרכה של התחלה - אם נעשית היא בתכנון מוקדם ובדעה והשכל - בכוחה לגרור אחריה את כל אשר יבוא שגם הוא ישא אופי בצלמה ובדמותה של ההתחלה!

נפתח אפוא בנושא זה של חשיבות ה"התחלה", ואף נוכיח בדברינו שכל ההצלחה תלויה באופן ההתחלה.

"בראשית ברא אלוקים" - בשביל ישראל שנקראו "ראשית"

בוא וראה מה כתיב בפסוק הפותח את תורתנו הקדושה (בראשית א, א):
"בראשית ברא אלוקים את השמים ואת הארץ". רש"י זצ"ל מביא על אתר את דברי חז"ל במדרש רבה: "בשביל התורה שנקראת ראשית, ובשביל ישראל שנקראו "ראשית".

העיר המשגיח רבי גדליה אייזמן זצ"ל: למה בחרו חז"ל להגדיר את ישראל דוקא בלשון זה של "ראשית", הרי כלל ישראל קרויים גם בשמות רבים אחרים כגון "עם סגולה" "עם קדוש" "כלל ישראל" "העם הנבחר".

הוא מותיב והוא מפרק: הקב"ה ברא את העולם במטרה להיטיב עם בריותיו כי מדרך הטוב להיטיב וכמבואר בהקדמת ספר מסילת ישרים, ואם אכן נברא העולם בשביל ישראל הדבר מוכיח שכל הטוב מיועד בעבורם. ולכן אמרו חז"ל שישראל נרמזו בבריאת העולם דוקא בכינוי "ראשית", כי הם אלו - העם היחיד בעולם אשר יודע ומכיר את המעלה והתכונה של "ראשית" - "כח ההתחלה", שעל ידי צינור זה ניתן אכן לקבל את כל השפע מהקב"ה. וידיעה זו היא ההטבה הגדולה ביותר - ההכרה הברורה שכל הטוב הנשפע בעולם הוא באמצעות ה"ראשית".

בדברי חז"ל מצינו כמה וכמה ראיות ליסוד זה, ונזכיר ונפרש את חלקם בהם נראה את החשיבות הכבירה של התחלה ראויה, ומאיך מהו גודל ההפסד לאלו אשר אינם מנצלים זאת כדבעי. כך נוכל בעזרי"ת להתחזק בענין.

טוב אחרית דבר - בזמן שהוא טוב מראשיתו!

הירושלמי בחגיגה (פ"ב, מ"א) מביא מה שדרש רבי עקיבא על הפסוק בקהלת (ז, ח): "טוב אחרית דבר מראשיתו" - מתי טוב האחרית דבר? בזמן שהוא טוב יותר מראשיתו!

ומביא שם הירושלמי המעשה המפורסם שאירע אחר לידתו של אלישע בן אבויה, ביום מילתו אביו קרא לכל גדולי ירושלים, והושיבם בבית אחד ולרבי אליעזר ולרבי יהושע בבית אחר, וכשכולם היו אוכלין ושותין ושרים, רבי אליעזר ורבי יהושע ישבו ועסקו בתורה עד שירדה אש מן השמים והקיפה את כל הבית. אמר להם אבויה: מה באתם לשרוף את ביתי? אמרו לו ח"ו אלא שהיינו עוסקים בתורה והיו הדברים שמחים כנתינתם מסיני ולכן ירדה האש הזו.

ממשיך הירושלמי ומספר שכשראה אבויה את זה אמר: אם כך כוחה של תורה, אם נתקיים לי בן הזה, לתורה אני מפרישו. ומסיים הירושלמי: כיון שכונת אביו לא היתה לשם שמים לכן לא נתקיים בו, ויצא בנו לתרבות רעה!

ובספרים הקדושים ביארו: הדבר הנורא קרה מפני שבשעת ההתחלה! הראשית! לא הייתה כוונתו לשם שמים, ואם הראשית לא טוב חלילה גם האחרית אינו מסתיים בטוב!

זה יסוד גדול שצריך לדעת ולשנן.

הגאון רבי גדליה אייזמן זצ"ל: "הכל תלוי בהתחלה!"

יש גמרא מפורסמת במסכת ברכות (דף ז.ז) העוסקת בבלעם הרשע שהיה יודע לכוון את השעה שהקב"ה כועס בה, ונביא לשון הגמרא:

"תניא: "וקל זועם בכל יום" (תהלים ז, יב), וכמה זעמו? רגע. וכמה רגע? אחד מחמשת רבוא ושמונת אלפים ושמונה מאות ושמונים ושמונה בשעה,

פורים דיליה

וזו היא רגע, ואין כל בריה יכולה לכוין אותה שעה חוץ מבלעם הרשע דכתיב ביה (במדבר כד, טז): "וידע דעת עליון". שואלת הגמרא: "השתא דעת בהמתו לא הוה ידע דעת עליון הוה ידע"? ומשני: "אלא מלמד שהיה יודע לכוין אותה שעה שהקב"ה כועס בה".

והקשו התוספות (ד"ה שאלמלי) מה כבר יכול היה בלעם לקלל ברגע קטן שכזה? ותירצו התוספות: "מאחר שהיה מתחיל קללתו באותה שעה היה מזיק אפילו לאחר כן"...

המשגיח הגאון רבי גדליה אייזמן זצ"ל היה מצביע על דברי התוספות הללו באומרו: מכאן למדנו שהכל תלוי בהתחלה!

"אוזניים נכוות תחילה" - כי הם הפתח וההתחלה

איתא בגמרא במסכת כתובות (דף ה:): "תנו רבנן: אל ישמיע אדם לאזניו דברים בטלים מפני שהן נכוות תחילה לאיברים".

מקשה המהר"ל זצ"ל (חידושי אגדות שם): מה בכך שהם נכוות תחילה, סוף סוף כל האברים נכווים אחר כך ומה משנה כבר סדר הדברים? ועוד הרי כל זה לא שייך אלא כאשר יש שריפה בגוף ולא כאשר ישנה "שריפה" בנפש?

מתרץ המהר"ל זצ"ל יסוד נפלא וזה לשונו: "ודע כי ראינו בענין זה דבר נפלא בצורת האדם, כי האוזן של אדם תחילה לכל האברים והוא נחשב פתח לאדם, שהאדם הוא כמו בית והאוזן הוא פתח לאדם. וכל דבר שהיא פתח והתחלה, כאשר ההתחלה מקולקל ימשך עוד קלקול אחר זה. וכמו שאמרו: "אם שמוע תשמע - שומע מעט משמיעין אותו הרבה, שוכח מעט משכיחין אותו הרבה". וכל זה כי האוזן שהוא התחלה מוכן הוא להתחלת הקלקול לפי שהוא התחלה, וז"ש: שהאוזן נכונה תחלה לכל שאר איברים, ור"ל אף בדבר קטון כמו זה שהם דברים בטלים מקבל האוזן קלקול וגורם אחריו קלקול אחר, וכדכתי' והיה אם שכח תשכח, ולכך יהיה האדם נשמר

שלא תהיה ההתחלה מקולקלת לשמוע דברים בטלים, שאם יקלקל התחלתו נמשך אחר זה קלקול עד שיבא לידי קלקול לגמרי!

למדנו מזה שאם ישנו חלילה קלקול בהתחלה - בפתח - בראשית, כל ההמשך הבא לאחר מכן נגרר אחריו, וכך נמצא שבסוף הענין יהיה מקולקל, כי הכל תלוי בהתחלה!

העצה היחידה - לסגור את הישיבה!

בוא וראה עד היכן הדברים מגיעים: מסופר על ישיבה אחת שמקימה ומנהליה לא ראו בה הצלחה בשום דבר, וככל שניסו לעשות פעולות שונות על מנת לשפר ולתקן את המצב - הכל היה ללא הועיל.

לא נותרה להם ברירה עד שבאו לבקש עצה מהמשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל. המשגיח זצ"ל אשר שמע את השתלשלות העניינים, אמר שלדעתו הדבר נובע מ"ראשית" לקויה, והתקנה היחידה הינה לסגור את שערי הישיבה ולפותחה מחדש!

כי הכל תלוי באופייה של ההתחלה, ואם היא אינה נעשית כראוי - אין סיכוי להצליח!

תלמוד גדול - כי הוא ההתחלה!

הגמרא במסכת קידושין (דף מ:): דנה: "וכבר היה רבי טרפון וזקנים מסובין בעלית בית נתזה בלוד, נשאלה שאלה זו בפניהם: תלמוד גדול או מעשה גדול? נענה רבי טרפון ואמר: מעשה גדול. נענה רבי עקיבא ואמר: תלמוד גדול. נענו כולם ואמרו: תלמוד גדול שהתלמוד מביא לידי מעשה".

ולכאורה צריך עיון, כיצד סובר רבי עקיבא שהתלמוד גדול יותר מהמעשה, הרי המעשה - קיום מצוות התורה, הוא התכלית, והתלמוד משמש רק כאמצעי להגיע לתכלית?

פורים דיליה

ומפרש המהר"ל זצ"ל (בחידושי אגדות שם): "אבל רבי עקיבא סובר שהתלמוד גדול, מפני שמביא לידי מעשה, כי התלמוד הוא התחלה ובכח ההתחלה הוא הכל, וזה שאמר: "גדול תלמוד שמביא לידי מעשה", וידוע שכל הדברים אשר קודמים מעלתם יותר גדול, מפני שהוא סבה לאחר, והרי הוא סבה, והסבה יותר גדול מן המסובב".

הוא אשר אמרנו הכל תלוי בהתחלה, וההתחלה היא הכל!

"הבא להורגך השכם להורגו" - בכח ההשכמה!

הגמרא במסכת סנהדרין (דף עב. קובעת: "הבא להורגך השכם להורגו", על דרך המוסר ממליצים הספרים (עיין במדבר קדמות להגאון הרב חיד"א זצ"ל מערכה י):

"הבא להורגך" - הוא היצר הרע אשר תמיד תר אחר עצות ותחבולות כיצד להכשיל ולהרוג את האדם מבחינה רוחנית, וכמו שאמרו חז"ל במסכת בבא בתרא (דף טז): "הוא שטן הוא יצר הרע הוא מלאך המות", - "השכם להורגו" - הדרך היחידה לכלות אותו היא באמצעות השכמה, כלומר: אם תשכים בבוקר ותתחזק ותתגבר כארי בפתחו של יום - אזי בכח ההתחלה יכול אתה להורגו!

"הוא ישופך ראש ואתה תשופנו עקב"!

ועל דרך זה יש פירוש נפלא מאת הגאון רבי חיים ויטאל זצ"ל על הפסוק בתורה (בראשית ג, טו): "הוא ישופך ראש ואתה תשופנו עקב": הכוונה היא שהקב"ה אמר "לנחש" שהוא כידוע היצר הרע, דע כי בכוחו של אדם לשלוט עליך ולכבוש אותך לגמרי אם רק יתחזק "בראש" - ב"התחלה" של העבודה בבחינת "הוא ישופך ראש", ומאיך גיסא כוחו של הנחש הוא באמצעות "אתה תשופנו עקב" - בכך שלא יאפשר לאדם לנצל את כח ההתחלה.

כך פירש על דרך צחות הרה"ק מזוואהלין זצ"ל הא דאיתא במכילתא (יתרו פרשה ב): "כל התחלות קשות" - היינו שבענייני התחלות צריך האדם

להתחזק מאוד ולהיות קשה כברזל בכדי לנצל את זמן ההתחלה בכל כוחו,
כי בזה תלוי ועומד הצלחת כל העבודה!

עתה נעסוק בסגולתה המיוחדת של כח ההתחלה בזמנים השונים:

תחילת הזמן - "סוף מעשה במחשבה תחילה"

כאשר מתחיל ה"זמן" - כל בן תורה ותופס ישיבה שואף בכל מאודו
לנצלו בכדי לגדול בתורה וביראת שמים. והמציאות מוכיחה שהדברים
תלויים באופן פתיחת הזמן - אם הוא ב"רגל ימין" הוא גם יימשך באותה
הדרך.

רוצים אנו להדגיש: אין מדובר ב"חיזוק טבעי" שקיים בדרך כלל בפתיחת
הזמן, כי אומנם כולם לומדים אז בשקידה רבה, אך במשך הזמן עם
התקדמות הימים - הרפיון בלימוד מכרסם לאיטו בקרב חלק מהלומדים.
סיבת הדבר כי לא הייתה התחלה טובה!

ומה אכן נחשב להתחלה טובה של ה"זמן"?

נכתוב את כלל הדברים, ואחר כך נעמיד לדוגמא כמה פרטים מעשיים.
היסוד בזה הוא: "סוף מעשה במחשבה תחילה!"

כלומר: כל בן תורה צריך לעשות "חושבים" בתחילתו של הזמן מהי
תוכנית הלימודים שלו למשך כל הזמן, ומה הם היעדים אשר הוא מציב
לעצמו, היכן הוא רואה את עצמו עומד מבחינה לימודית בסופו של הזמן,
מה ייחשב אצלו כ"הישג", ומה יקרא לחילופין "אי עמידה ביעד".

כמובן שנכלל בזה שימת לב - אי אילו דברים זקוקים לתיקון ושיפור,
האם כדאי לעשות "שינוי מקום" לאזור בו אין מפריעים, האם להחליף
חברותא, וכן לתת מחשבה ועצה - מה לעשות כאשר יבוא הניסיון כגון
עייפות פיזית או נפשית, וכן מהי הדרך הנכונה להתמודד עם חברים הבאים
לפטפט באמצע הלימוד וכדומה, בבחינת "בתחבולות תעשה לך מלחמה".

פורים דיליה

כל מי שהגה תוכנית מסודרת וירד לכל הפרטים - ההצלחה בסייעתא דשמיא מובטחת לו, ולזאת תיקרא "התחלה ברגל ימין"!

מעשה עם הגאון רבי שמואל בירנבוים זצ"ל

סיפור נוסף המאלפנו בינה כיצד הגדולים החשיבו את ענין ה"התחלות" ובפרט את התחלת הזמן אפשר לראות ממעשה הבא:

בעת אשר הנהלת ישיבת מיר בארצה"ב החליטה שקיים צורך לשפץ את בית המדרש, פנו לראש הישיבה הגאון רבי שמואל בירנבוים זצ"ל, והוא הסכים, אך אמר שהדבר ייעשה בבין הזמנים בכדי לא להפריע ללימודי הישיבה.

כנראה שלא עידכנו אותו בפרטי התוכנית של ה"שיפוצים", כי פשוט "הרסו" מבפנים את כל בית המדרש והתכוננו לבנות אותו מחדש, דבר הלוקח בדרך כלל חודשים מספר.

כאשר ראש הישיבה הגר"ש בירנבוים זצ"ל ביקר בבין הזמנים בהיכל הישיבה והוא נוכח לראות כי הכל הרוס, ברור היה אפוא כי העבודות יסתיימו לאחר מספר חודשים. למרות זאת ראש הישיבה זצ"ל אמר בהחלטיות - "אנו נתחיל ללמוד בבית המדרש בראש חודש אלול, ולא משנה מהו השלב בו אוחזים בבניה ובשיפוץ"!

כשאמרו לו שזה דבר בלתי אפשרי אז שוב אמר שלא אכפת לו כלום והוא יתחיל ללמוד שם בראש חודש אלול!

מה שאירע בפועל: הבנאים עשו השתדלות גדולה והוסיפו אנשים רבים למעגל העבודה עד שעבדו יומם ולילה במשך כ"ד שעות ביממה בלי הפסק, הכל על מנת לאפשר את הכניסה להיכל המשופץ בראש חודש אלול! המחזה גרם לקידוש ה' גדול.

כנראה ההקפדה הגדולה על כך היתה בגלל ענין הראשית וההתחלה!

שינה של שחרית - מוציאה את האדם מן העולם!

על גודל הפסדו של זה אשר אינו מנצל את התחלת היום יש להביא את דברי המשנה במסכת אבות (פ"ג מ"ו): "שינה של שחרית מוציאה את האדם מן העולם".

וראיתי בספר להעיר להורות ולהשכיל (ח"א עמ' קנו) שעמד על כך שהפליגו חז"ל בגנותה של שינת שחרית, וביאר שם, שאין השינה מוציאה את האדם מן העולם, אלא יש כאן דגש ותוכחת מוסר - "שינה של שחרית" - כלומר: יום חדש מתחיל, יש לך הזדמנות להתחלה חדשה ובמקום לעמוד על גודל העת אתה ישן ומפסיד במו ידיך את ההתחלה, רוח שטות שכזו היא המוציאה את האדם מן העולם!

שוב למדנו: אסור להפסיד את נקודת הראשית, אלא יש לאזור אומץ ולנצל אותה מיד ולא לאחר זמנה שמא כבר יהיה מאוחר מדי...

"יתגבר כארי לעמוד בבוקר לעבודת בוראו"

בנתיב דרכנו נוכל לבאר מספר נקודות:

השו"ע פותח את דבריו בסעיף הראשון בזה"ל: "יתגבר כארי לעמוד בבוקר לעבודת בוראו שיהא הוא מעורר השחר". ולכאורה פלא שמרן המחבר זצ"ל עושה שימוש בלשון של מוסר - "יתגבר כארי" מה שלא מצינו בשאר מקומות בכל השו"ע.

אבל הענין הוא, שמכיון שזה נוגע להתחלה - לראשית של היום, לכן גם השו"ע שם על כך דגש מיוחד ופותח הוא בדברי מוסר והתעוררות - "יתגבר כארי".

כשישכים בבוקר - יקבל עליו מיד עול תורה!

בכתר ראש (אות ע"א) מובא בשם הגר"א מוילנא זצ"ל: דבר מנוסה הוא - אם כשישכים האדם בבוקר יקבל עליו מיד עול תורה באמת ובלב תמים

פורים דיליה

אז יסורו ממנו הביטולים ובודאי יצליח ביום ההוא בתורה, וכפי תוקף ההסכמה והקבלה כך יעזרהו ה' בו ביום וכן יסורו הטרדות ממנו.

בפשטות ההסבר בזה הוא על דרך מה שאמרו באבות (פ"ג מ"ה): "כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ". אבל לפי מה שאמרנו אפשר להמתיק בזה ולומר שהדבר הוא תוצאה של החיזוק "בהתחלה" של היום, ואם ה"ראשית" הוא כדבעי - הכל נמשך בצורה ראויה ואזי מובטח לו שיצליח!

אחרי זמן מה מצאתי (וברוך ה' שכיוונתי לדברי גדולים) שבספר לקט רשימות (ימים נוראים עמ' קכב) הביא כן מהמשגיח רבי נתן וואכטפויגל זצ"ל, וכך אמר: האדם הוא בעלים רק על זמן הראשית, ולכן היה מדריך את תלמידיו לעשות קבלות בעיקר בעת נקודות הראשית. וכך ביאר שם את דברי הכתר ראש, שאם האדם מקבל על עצמו עול תורה כשמתעורר בבוקר - יצליח כל היום וינצל מבטולים. והטעם בגלל שלאדם יש כח השפעה בנקודת הראשית.

הנחת אבן הפינה של "ישיבת וולאז'ין"

אפשר לייחס את ההצלחה של "אם הישיבות" - ישיבת וולאז'ין המעטירה ל"כח ההתחלה"!

וכך מסופר: בזמנו של הגאון רבי איצ'לה מוולאז'ין זצ"ל בנו של הגר"ח זצ"ל נורתה אבן הפינה לישיבה חדשה. מקימי הישיבה ההיא חגגו זאת בחגיגה מפוארת ברוב פאר והדר, והשמחה היתה רבה.

לאחר שעברו כמה שנים, בחור מאותה ישיבה עבר ללמוד בישיבת וולאז'ין, הגרי"צ זצ"ל התעניין אצלו על כל פרטי המאורע של הקמת הישיבה, כשסיפר הבחור על השמחה הגדולה שנערכה ברוב טקס ותכונה, הגיב על כך הגרי"צ זצ"ל בדאגה: מי יודע אם יהיה קיום לישיבה זו... כשאבא זצ"ל

הניח את אבן הפינה לשיבתנו היה כולו מלא חרדה בו ביום, ולא עוד אלא שבכה והזיל דמעות עד שלא היה צורך במים לגבל את החימר...

חינוך הילדים - ממתאי?...

ידוע המעשה באשה שנולד לה בן ובאה לבקש מהגאון רבי שמשון רפאל הירש זצ"ל שיתן לה הדרכה בעניין חינוך הבנים. שאל אותה רבי שמשון רפאל הירש זצ"ל, בן כמה הילד? השיבה האשה: הילד בן שלוש חודשים.

אמר לה הגאון זצ"ל בתמיהה רבתי: התינוק כבר בן ג' חודשים ורק עכשיו באת לשאול עצות בחינוך?! היה לך לבוא כבר לפני ט' חודשים?!... אפשר לומר שזו עומק כוונתו של הגאון רבי שמשון רפאל זצ"ל, למרות שהילד רק בן ג' חודשים ועדיין אינו בר חינוך, אך ראוי לחנכו עוד קודם שיבוא זמנו כי אחרי שהפסיד את ההתחלה - זה כבר מאוחר מדי...

מהו הגורם לתופעת הנשירה?

נביא דבר נורא בענין ההתחלות.

ראש ישיבת "שערי יושר" ומתלמידי הגר"א קוטלר זצ"ל הגאון רבי יוסף רוזנבלום שליט"א נשאל: מדוע קיימת היום תופעת ה"נשירה" - שהילדים יורדים מן הדרך בכמויות שלא נראו בדורות עברו רח"ל.

לאחר שנשמעה השאלה שקט שרר בחדר וכולם חיכו לתשובת ראש הישיבה שליט"א. ואז ענה הוא דבר מבהיל: הרי הכל תלוי ב"התחלה", ב"ראש", והרי ההתחלה של הבנין הבית היהודי היא ב"חתונה" וכשבחתונה נשמעים שירים של פריצות וכדומה רח"ל - ההתחלה איננה ברגל ימין, זאת הסיבה שאותו הזוג אינו מצליח אחר כך בשלום בית ולא בחינוך הילדים, מכיון שהיה פגם בהתחלה!

וראיתי שהדברים מפורשים כבר במשנתו של הכהן הגדול - בוא וראה מה שכתב החפץ חיים זצ"ל בספרו אהבת חסד (ח"ג פ"ו) וז"ל: "שבעת

פורים דיליה

שהחתונה מתנהג בדרך פריצות - בודאי שאין השכינה שורה שם, ובודאי שאין תכלית זיווג ביניהם יעלה יפה, ויהיה מריבות וקטטות ביניהם, וכן זרעם לא יהיה נכון לפני ה', ואיך יניחו דבר כזה?!...!

נורא ואיום!

הכוונה ב"ברכת אבות" - התחלת התפילה

יסוד זה מצינו גם בהלכות תפילה: מרן השו"ע זצ"ל פוסק (סימן ק"א ס"א) וז"ל: "המתפלל צריך שיכוין בכל הברכות ואם אינו יכול לכוין בכולם לפחות יכוין באבות, ואם לא כיון באבות אף על פי שכיון בכל השאר - יחזור ויתפלל".

ולכאורה יש להבין מדוע מי שלא כיון באבות למרות שכיון בכל שאר התפילה אינו יוצא ידי חובתו, ולעומתו מי שהתפלל ברכת אבות בכוונה ובכל שאר הברכות לא כיון - יצא הוא ידי חובתו.

ומצאתי ביאור נפלא על זה בדברי הגר"א זצ"ל בפירושו אבני אליהו (על ברכה ראשונה של תפילת שלוש רגלים) וכדאי להביא לשונו כי כל דבריו שם הם כקילורין לעינים:

"מפני שכל התחלת דבר הוא יותר מהחצי והיא כוללת כל חלקיה, היא שקולה נגד כולה ונקרא ראש וראשון, לכן משה רבינו ע"ה היה הסרסור ליתן התורה לישראל תחילה על ידו - הוא שקול נגד ששים רבוא, וכן מצינו במצות מילה, היא ראשונה למצוות שבגוף שנאמרה לאברהם אבינו ע"ה - היא שקולה כנגד כל המצוות, ציצית היא ראשונה למצוות המעשיות שנרמז לאברהם אבינו ע"ה "אם מחוט ועד וכו'" - היא גם כן שקולה נגד כל המצוות, שבת היא ראשונה למצוות לא תעשה, ששמרו בני ישראל במצרים - היא שקולה נגד כל מצוות לא תעשה. לכן בברכה ראשונה של שמונה עשרה נזכר בה ח"י שבחים מפני שהיא שקולה נגד כל ח"י ברכות".

מבואר מדברי הגאון זצ"ל, שהיות ו"הראש" חשיבותו גדולה עד למאוד והוא שקול כנגד הכל, ולכן בברכת אבות יש שמונה עשרה שבחים והיא כוללת את כל התפילה בתוכה, וממילא מובן שרק מי שכיון בה יוצא ידי חובתו כי אחרי ששקולה היא כנגד כולה אם לא כיון בה נמצא שהתפילה כולה נאמרה ללא כוונה ואינו יוצא בה ידי חובתו!

זוהי חשיבות הראשית!

בחירת האדם - בראשית!

והכל תלוי ב"ראשית", וכפי שכתב המשגיח רבי נתן ואכטפויגל זצ"ל: איתא במשנה באבות (פ"ד מ"ב): "מצוה גוררת מצוה ועבירה גוררת עבירה", ולכאורה יש לשאול אם המצוות והעבירות באות דרך גרירה היכן מקומה של הבחירה?

והביא המשגיח זצ"ל את דברי הגר"ח מוולאז'ין זצ"ל ברוח חיים: מקומה של הבחירה היא בהתחלה - בראשית, שם האדם יכול לבחור ולפעול כי אחרי כן זה כבר יהיה על דרך "מצוה גוררת מצוה" או "עבירה גוררת עבירה"...

בספר תשואות חן כתב: זהו הטעם לכך שהקב"ה קבע את יום הראשון של השנה שיהיה "ראש השנה", כי לכאורה מתאים היה לעשות את יום "הדין וחשבון" בסופה של השנה ולא בתחילתה. אלא שהקב"ה שמדרכו להיטיב לבריותיו התחסד עמם שתחילתה של השנה תהיה בכל תוקף הקדושה, שהרי לקראת יום ראש השנה כולם חוזרים בתשובה ועוסקים בתפילה ובאמירת סליחות ובתורה ומצוות, ובכדי שהנהגה זו תתמשך על פני כל השנה כולה לכן נקבע היום הגדול והנורא - דוקא בתחילתה של השנה!

ההתחלה של השבוע בליל מוצאי שבת קודש!

כך גם בנוגע לעת צאתה של השבת - אם השבוע מתחיל מתוך חיזוק, כל ימי השבוע ימשיכו בהצלחה גדולה.

פורים דיליה

וכאן יש לומר הערה למעשה.

חכמי הגויים אשר רצו לנצל את כח הראשית של "התחלת השבוע" לכן קבעו הם את יום אידם ביום ראשון של השבוע בכדי שה"התחלה" תהיה שלהם, אך לא ידעו הם שאצלנו בני ישראל היום הולך אחר הלילה, וממילא השבוע שלנו מתחיל מיד במוצאי שבת קודש. ולכן כמה עלינו להיזהר לנצל את ליל מוצש"ק ללימוד ולדברים שבקדושה ולא לעסוק בו ח"ו בכל מיני דברים בטלים.

ברוך השם בעיר התורה לייקוואד, מוצש"ק הוא זמן בו מרגישים כולם את התחלת השבוע, יש לימוד, מתקיימים ועדים, נאמרים חבורות - השבוע מתחיל במוצש"ק!

משלו הנפלא של רבי צדוק הכהן מלובלין זצ"ל

לסיום נביא סיפור נפלא אשר סופר מפיו של הגאון רבי צדוק הכהן מלובלין זצ"ל מה שראו עיניו בימי נעוריו, ולדבריו הוא לקח ממנו מוסר ולקח גדול לכל ימי חייו, ולא עוד אלא שבזכות מעשה זה הוא שבר כל המחיצות הקשות שהעמיד לו היצה"ר בכל עניניו בעבודת ה' עד שנתעלה למדרגות גבוהות ורמות, וזה סיפור המעשה:

בלכתו ברחוב בצעירותו, ראה אב ובנו מטיילים יחד, הם היו עניים מרודים ורעבים לפת לחם עד סכנת מוות מרעב. לפתע הבחין האב במטבע המונחת על הארץ בתוך הבוץ, הוא ביקש את בנו להרימה, אך מרוב חולשתו של הבן ומה גם שחשב שזו מטבע קטנה פחותה ערך - התעצל ולא רצה להרימה, לפיכך התכופף אביו להרימה ועמל קשות לנקותה. והנה התברר שאכן אפשר לקנות בה איזה מאכל לחיותם ברעב. מיהר האב וקנה בתמורתה י"ג פירות.

בראות האב שבנו כמעט גווע מרעב צווה לו שיאכל כל הפירות, אך הבן סירב לאכלם באומרו: "אתה הרמת את המטבע וטרחת בשארית כחך

לנקותה ולקנות בה פירות - מגיע לך בדין לאוכלם, ואילו אני התעצלתי
מלעשות שום השתדלות ואם כן למה מגיע לי לאכול מהפירות...

היות שלרחמי האב אין גבול ובפרט שבנו היה במצב של סכנה יותר
ממנו, טיכס עצה בנפשו כיצד ישפיע על בנו שיאכל, אמר לו האב שהוא
צריך ללכת לבד למקום רחוק, ובמקום פלוני יתראו ויפגשו הם אחר כך.
האב התקדם לאורך הדרך אשר היתה לפניו, והשליך את הפירות על
הקרקע - כל כמה צעדים פרי נוסף, עד אשר הפירות שקעו בבוץ.

כשהבן יצא לדרכו מצא את הפירות ושמח שמחה גדולה על שמצא
דבר מה לאכול, לא עלה בדעתו שהם פירות אביו. הוא התכופף בשארית
כוחותיו וברוב טרחה הרים כל פרי וניקוהו מהבוץ עד שהיה ראוי למאכל.
כך טרח ועמל קשות על כל שלושה עשר הפירות זה אחר זה...

המשיך הגאון רבי צדוק הכהן מלובלין זצ"ל ואמר: מוסר גדול נלמד
ממעשה זה - אילו היה נותן את דעתו להרים את המטבע בתחילה, חוסך
היה מעצמו את כל המאמצים של אחר כך.

יש לדעת שכן הוא גם בעבודת ה', מי שטורח בהתחלה למרות שמדובר
בקושי כי הרי "כל ההתחלות קשות", יחסוך מעצמו הרבה טרדות ועמל
נגד יצרו הרע, כי זה הכלל - כשטורחים ומשקיעים בהתחלה אז בסוף
קוצרים את הפירות!

מתבאר מכל הנ"ל מהו הכח העצום של ההתחלה בכל דבר וענין, בעת
זו של ההתחלה צריכים להתאמץ ביתר שאת וביתר עוז, ולהשקיע בה את
עיקר הכת, ויש להקדיש מחשבה במה להתחזק ובגדר מה שאמרו חז"ל:
"כי בתחבולות תעשה לך מלחמה" ועל ידי זה נוכל להצליח בכל דבר.

נתבונן נא כל אחד מאתנו בסגולת זמן זה של מוצאי שבת קודש, ננצל
אותו כמו שצריך, ולא נבזבז זמן יקר כל כך על דברים של מה בכך, ועל
ידי זה נזכה בעזרתו יתברך לסייעתא דשמיא בכל הענינים בכל ימי השבוע!

